

WIJ EN HET MODERNE LEVEN

Bij gelegenheid van het zilveren feest van het „Algemeen Nederlandsch Verbond,” zijn o.m. deze woorden gesproken: „En de vrijheidszin zit elken Nederlander, of hij Hollander, of Vlaming, of Zuid-Afrikaner is, in het bloed. De kinderen van de lage landen zijn ruime vergezichten en wijde vlakten gewoon. Zij moeten ruim kunnen ademen. Geen belemmeringen moeten hun in den weg treden. Zij moeten zichzelf kunnen zijn. Zij buigen zich gaarne onder het gezag, mits de vrijheid onder dat schild tot haar recht komt.”

Toen ik dit las dacht ik: dit is wel de Nederlandse vrijheidszin op haar schoonst geteekend. En werkelijk: wat hier gezegd werd, is waarheid. Onze geschiedenis is daar om het te bewijzen. Maar ook: evenals de enkele mensch heeft een natie de gebreken van haar deugden. En aan die gebreken denkend, zou men kunnen uitroepen: „Vrijheid, wat is er in uw naam al gezondigd!”

Dit zondigen nu in naam der vrijheid, we moeten het ons diep inprenten, wordt door onzen modernen tijd in de hand gewerkt. En aangezien het bederf van 't beste leidt tot het allerslechtste, is de bandeloosheid één der ergste zonden van onzen tijd.

Natuurlijk, wie eindigt met zich van alle banden los te maken, begint met zich zekere losheid van beweging te veroorloven in naam der vrijheid. En de leus is daarbij: „wij willen ons-zelf zijn.”

Persoonlijkheid is een kostelijk bezit. En ieder heeft het recht en de plicht zijn eigen persoonlijkheid te verdedigen tegen aanvallen van wie dan ook. Geen enkele ouder, geen enkele leeraar mag het er om te doen zijn, eigen persoonlijkheid op te dringen aan kinderen of leerlingen.

Maar wat is dat eigenlijk: persoonlijkheid?

Nee, wees maar niet bang, dat ik over dit begrip op filosofische wijze zal gaan redeneeren. Al zou ik 't kunnen, ik zou 't niet willen. Want het is mij er om te doen in deze rubriek op practische wijze te helpen en te steunen.

Wanneer je zoo eens de uitingen beluistert, die, dikwijls luid genoeg, over dit onderwerp ten beste worden gegeven, dan begin je soms bijna te gelooven dat persoonlijkheid is: het uitleven van je slechtste eigenschappen. „Ik wil, wat mijn natuur wil. Juist dat. Wat mijn hart verlangt, dat doe ik. Daarvoor ben ik mensch!” laat Gustav Frenssen (die het overigens ook wel beter blijkt begrepen te hebben) een van zijn heldinnen zeggen.

„Wat mijn natuur wil!” Maar bijna tegelijk hooren wij, christenen, het ernstige woord van den Catechismus, dat immers in den Bijbel zijn grond vindt: „waar onze natuur alzo is verdorven, dat wij in zonden ontvangen en geboren worden.”

Dus: wat de natuur wil, dat is: wat de zonde wil. En dat zou vrijheid zijn?

Dat zij, die met de zonde niet rekenen, 't zoo voorstellen, is nog te begrijpen. Maar onder christelijk-opgevoede jonge menschen kunnen dergelijke begrippen toch niet bestaan?

Toch — en dit is juist het gevaarlijke — omdat onze natuur en ons verstand verdorven zijn, daarom neigen hart en hoofd zich tot een vrijheid, die geen vrijheid is. Ook bij degenen, die leven bij 't licht van Gods Woord, doch maar al te dikwijls verzuimen zich hierdoor te laten voorlichten.

Gelukkig komt het niet altijd tot uitersten. Ook aanleg en karakter spreken een woordje mee. Sommige menschen voegen zich gemakkelijk onder zekere maatschappelijke en zedelijke wetten. 't Is hun als ingeboren, ingetogen te wezen en 't schoone en goede te zoeken. Doch voor hen, die een beetje vrijbuitiger zijn aangelegd, is onze tijd gevaarlijk.

't Lijken zulke onschuldige dingen soms waarmee wordt begonnen: een vriendschap, zoo maar uit tijdverdrijf gesloten en niet eens al te ernstig gemeend; een pretje, waarin vader en moeder, omdat ze oud zijn en geen behoefte aan uitgaan meer hebben, natuurlijk zonde zien; een wensch, waarvan we de vervulling doordrijven willen, alleen maar om te toonen dat we toch heusch geen kinderen meer, maar dat we onszelf zijn. Dat we een eigen wil hebben.

En we bedenken niet, dat die wil altijd, sinds de paradijsgeschiedenis, zich stelt en zich moet stellen onder één van deze beide machten: God of Satan. We kunnen niet ons-zelf zijn, omdat we niet van ons-zelf zijn. Wie niet het recht erkent, dat God op hem of haar heeft, stelt zich vrijwillig in dienst van Satan.

Zóó wordt het meest niet gevoeld. Ook nu nog zeggen wij, als zooveel eeuwen geleden de Joden, tot wie Jezus van vrijmaking sprak: „Wij hebben nooit iemand gediend; hoe zegt gij dan: Gij zult vrij worden?” Satan weet het dienen zoo gemakkelijk te maken. In 't begin voelt ge 't niet als dienen. 't Lijkt vrijheid, de meest volkomen, de meest ongebonden vrijheid. Vrijheid in allerlei vorm, edele gedachten, edele daden, voor wie, naar menschelijke spraak, edel aangelegd is. Onschuldige genietingen voor hem of haar wier ziel meer naar het materiele haakt; slechts ruwe ongebondenheid voor wie alleen daarin voldoening vindt. Doch over de laatsten halen de eersten hooghartig, of medelijdend, de schouders op. En ze beseffen niet, dat zij zelve gebonden voortgeleid worden, steeds verder van God af, tenzij. . . .

„Indien de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, zoo zult gij waarlijk vrij zijn.”

J. M. W.—W.

WIJ EN HET MODERNE LEVEN

Wanneer we, sprekend over vrijheid, komen van 't algemeene tot het bijzondere, zou ik allereerst iets willen zeggen over de vrijheid om je te kleeden, zooals je wil.

Nee, wees nu maar niet bang dat er weer komt een sermoen over te lage halzen en te korte japonnen. Wat de laatsten betreft: behalve voor kinderen hebben de zeer korte rokken afgedaan, en dus zullen we (ditmaal gelukkig gevolg van 't dienen van koningin mode) er ons binnen niet al te langen tijd niet meer aan behoeven te ergeren. En aangezien de mode leeft van verandering, zullen wellicht de zeer hooge boorden, zooals die reeds af en toe gezien werden, tegen den winter ook 't pleit wel winnen. In ieder geval lijkt het me slechts een kwestie van tijd; en mocht dit niet zoo zijn: de lezeressen weten, hoe ik over deze dingen denk.

Maar er zit aan 't volgen van de mode meer vast dan het dragen van min-gevoegelijke modellen. En hierover wil ik 't nu eens hebben.

Er zijn, natuurlijk, ook moeders die voelen voor ieder nieuw snuffje op modegebied. Die, wanneer ze durfden en konden, wel graag zelf mee wilden doen. Die soms meegaan met de mode van den dag tot in 't bespottelijke toe.

Maar de gewone gang van zaken is, dat het jonge meisje de nieuwe modelletjes „snoezig” en „dolly” en „schattig” vindt, en dat moeder, conservatiever, tegenhoudt: Maar is dat nou niet te gek? Wat zullen de menschen wel zeggen?” (Dit laatste vooral wanneer je op een dorp woont.) En dat de dochter dan uitvalt: Wat kunnen mij de menschen schelen? Ik mag toch dragen wat ik wil?”

Een pleidooi voor vrijheid inzake kleeding dus.

Doch als je de zaken eens een beetje nauwkeuriger beschouwt, wat blijft er dan van die vrijheid over? Dragen wij, vrouwen in 't algemeen, en dragen zij, die graag „mee willen doen” in 't bijzonder, de mantels, de hoeden, de japonnen die ze willen? Omdat juist die modellen ze goed staan? 't Mocht wat! We dragen niet wat we zelf, maar wat de mode wil. Hoogstens temperen we de uitersten een beetje. En wie 't hardste roept om vrijheid inzake kleeding is in de meeste gevallen de ergste modeslavin.

Als ik Zondags voor 't raam zit, zie ik ze telkens weer, die nu moderne mantels met de wat ruime, lange blouse en 't nauwe onderreind. Een model dat heusch maar een heel enkele dragen kan. En toch zie je er iedereen mee. De meesten doen je denken aan menschen, die zich alvast oefenen in zakloopen tegen de aanstaande jubileumsfeesten.

En dan de kortere modellen met een heel breede band van onderen. Ook alleen iets voor slanke menschen. Maar 'k zag er evengoed dikke propjes

mee, en die kiezen dan gewoonlijk nog een zeer in 't oog loopende kleur.

Of ik dan zou willen dat wij, vrouwen, ons hielden aan een model dat ons goed staat, onverschillig of het nu juist in de mode is, dan wel of we er een jaar of tien mee ten achteren komen?

Geen denken aan.

Maar wel wilde ik m'n lezeressen raden: laat je nooit in de winkels iets aanpraten onder 't argument: „maar, dame, 't is immers 't allernieuwste!” Als je wat nieuws gaat koopen, reken dan niet alleen met de mode, maar ook met je eigen figuur, met je eigen persoonlijkheid. Eisch niet in de allereerste plaats de vrijheid op om alles te mogen dragen, ook al is 't een beetje gedurfd, maar behoud je voor alle dingen die vrijheid voor om je te kleeden zooals dat jezelf het beste staat. En is dan de allernieuwste creatie niet geschikt voor je, neem dan liever de op een na de nieuwste. Of meen je, dat een meisje alleen maar meetelt wanneer ze 't geld heeft om met iedere nieuwe modegril mee te doen, en ben je bang dat de menschen, wanneer je niet het meest-moderne kiest, zullen denken dat je geld-middelen het niet toelieten?

Indien ja, waar blijft dan je hooggeprezen vrijheid?

Van alle dwang, waaronder menschen zich willig schikken, is de mode-dwang een der ergste.

Nu moet je echter ook weer niet in 't andere uiterste vervallen en iets kiezen, alleen omdat het geen mode meer is. Want dan sta je evenmin vrij tegenover jezelf, tegenover de mode en tegenover de menschen.

Het kleedingvraagstuk is voor christenmeisjes en -vrouwen heusch zoo heel gemakkelijk niet. Wanneer we er waren met alle uitersten te vermijden, ja, dan zou 't gaan. Maar onze gang in dezen is vaak een slingerang tusschen deze twee polen: óf te veel, óf te weinig aandacht wijden aan onze kleeding. Te veel, door slavin te worden van wat bestemd is om ons te dienen; te weinig door te vergeten, dat het geen aanbeveling voor ons Christendom is wanneer we er uit zien als slordervosjes of als menschen die 't monopolie van smakeloosheid bezitten.

Tamelijk bekend is Spurgeons advies in zake kleeding. Hij raadde een dame, die hem over deze dingen kwam raadplegen, aan, zich zoo te kleeden, dat de menschen, na haar ontmoet te hebben, wel een prettigen indruk van haar persoonlijkheid hielden, doch zonder dat ze precies konden zeggen wat ze had aangehad.

Feitelijk kan alleen een vrijgemaakte zich ook in dit opzicht als een vrije persoonlijkheid openbaren.

J. M. W.—W.

WIJ EN HET MODERNE LEVEN

Maakt het uitoefenen van een beroep de vrouw minder ontvankelijk en minder geschikt voor de liefde?

Misschien glimlachen mijn lezeressen, wanneer ze deze vraag lezen. En toch werd dit onlangs beweerd, nog wel in een geneeskundig blad. Tot m'n spijt is 't bedoelde nummer ten prooi gevallen aan opruimings-ijver, en kan ik dus de letterlijke aanhaling niet meer geven. De gedachtengang echter was aldus: vroeger was er eigenlijk maar één ding, waarin de vrouw slagen kon, n.l. de liefde. Trouwde ze niet, dan was haar leven feitelijk mislukt.

Nu echter staan er velerlei wegen voor haar open. Maar nu is in haar ook de eerezucht ontwaakt om het in het beroep, dat ze gekozen heeft, tot iets te brengen. Die eerezucht doet schade aan het ewigweibliche, wijl nu niet meer de liefde voor haar 't een en 't al is, en ze zich dus minder toelegt op het behouden en aankweken van haar aantrekkelijke vrouwelijke eigenschappen.

Een zware beschuldiging inderdaad, die hier tegen de moderne vrouw geuit wordt. En wel waard dat we er in deze rubriek eens een weinig aandacht aan wijden.

Of ze gegrond is?

Ongetwijfeld, wanneer ge de moeite wilt nemen om, waar gesproken wordt van liefde, te lezen: een man te krijgen. Want met echte, diepe liefde, heeft het uitoefenen van een beroep bij een vrouw al even weinig uit te staan als bij een man. Wanneer een man kan liefhebben, al houdt hij van zijn beroep, dan kan een vrouw het zeer zeker, wijl haar wezen nog veel meer op liefde is aangelegd. Maar wel wordt het dan voor de vrouw moeilijker dan voor den man, wijl zij in verreweg de meeste gevallen moet kiezen tusschen die twee: haar liefde en haar beroep. Want dat het niet gaat voor de vrouw zich te geven aan die beiden tegelijk, daarover zijn zelfs voorstanders van wat we onder emancipatie der vrouw verstaan, het tegenwoordig met ons eens.

En omdat die keuze voor de vrouw, die haar beroep werkelijk liefheeft, moeilijk is, daarom loopt ze minder gevaar zich te geven wanneer niet werkelijk liefde aanwezig is, alleen maar omdat ze tot elken prijs getrouwd wil zijn.

In zooverre zal dus de beroepsarbeid gunstig werken op de vrouw, al wil ik toegeven dat ze, wellicht, de kansen voor den man eenigszins vermindert. Ik zeg „wellicht”. Want wie zoo af en toe met werkende vrouwen in aanraking komt, weet, dat er enkele zijn die waarlijk haar arbeid liefhebben, maar dat een zeer groot, indien niet het grootste deel, een beroep kiest uit allerlei oorzaken, als: noodzaak om iets te verdienen, verlangen den tijd nuttig te

gebruiken; zucht naar zelfstandigheid enz., maar dat ze zeer geneigd zijn dit alles op te geven, wanneer de kans komt om te trouwen. (Ge moet niet denken, dat ik dit afkeur. Ik vind het zeer natuurlijk en constateer dan ook alleen het feit).

Een andere, en m. i. gewichtiger vraag is deze: maakt het uitoefenen van een beroep de vrouw minder geschikt voor het goed vervullen van haar latere plichten als huisvrouw en moeder?

Met opzet zeg ik „latere plichten”, opdat men niet denke dat ik bedoel het tegelijk uitoefenen van beroepsarbeid en huisvrouwelijke plichten. Neen, ik heb het oog op die vrouwen, die als jonge meisjes werkzaam zijn in allerlei beroepen en die dan, vaak wel zonder veel voorbereiding, een huwelijk aangaan.

En dan zijn hier de gevaren vele. Allereerst is de jonge vrouw gewend aan een heel ander leven dan haar in haar huis wacht. Natuurlijk zal het nieuwe haar eerst aantrekken, maar wanneer die nieuwigheid er af is, zal ze licht, wanneer ze lange uren alleen is, en de voor haar begrip misschien geestdoodende huiselijke werkzaamheden verricht, wel eens terug denken aan de gezelligheid op kantoor of in werkplaats, waar ze was met veel anderen. Vooral wanneer ze behoort tot hen, die 't verleden steeds in rooskleurig licht zien. Zulke menschen heb je nu eenmaal.

Grootter wellicht is 't gevaar, dat ze, gewoon ruim over geld te kunnen beschikken, nu niet met haar man en later met een gezin leven kan van iets meer, dan ze vroeger alleen verbruikte. Of: dat haar huiselijke plichten haar te zwaar vallen uit gebrek aan ervaring en training, en ze er dus uitloopt, de boel latend voor wat die is, doch niet ten voordeele van de huiselijke vrede. Want een man, zelfs een slordige man, waardeert een net huishouden en heeft neiging om weg te loopen uit een rommel.

Dus: geen beroepsarbeid voor de vrouw? Die eisch te stellen ware in onzen tijd dwaasheid, en een onrecht tegenover de vrouw.

Doch wel getracht de mogelijke nadeelen van die beroepsarbeid te voorkomen, o.a. door een met den aanleg en de behoeften van de vrouw rekenende opleiding en door 't bij voorkeur kiezen van zulke beroepen, die zich in meer of mindere mate bij het latere vrouwenleven aansluiten. En ook door het jonge meisje te gewennen aan huiselijkheid, zuinigheid en arbeidzaamheid, en haar te leeren alle vrijheid, die in werkelijkheid losbandigheid is, te mijden.

J. M. W.—W.

WIJ EN HET MODERNE LEVEN

Beste R.

Particulier schreef ik je reeds: op een gedeelte van je brief wilde ik liever hier, in ons blad, antwoorden. Want wat jij vraagt: „hoe moet ik die twee rijmen: Godsvertrouwen en zelfvertrouwen? Want je moet toch zelfvertrouwen hebben, om flink te zijn en zelfbewust op te treden, en aan den anderen kant is je altijd geleerd, dat je al je vertrouwen op God moet stellen,” dat is iets, waar misschien ook andere lezeressen wel eens moeite mee gehad hebben.

Onze tijd wil er wel aan, aan dat zelfvertrouwen. „Macht, macht, dat is het, waar 't om gaat”. En wie kan ooit tot macht komen; wie kan zelfs in het gewone leven er maar aan denken te slagen, zonder tenminste een beperkte dosis zelfvertrouwen?

Dat zijn opvattingen die spreken ook tot het hart van Christelijk-opgevoede jonge menschen. Er dunkt hun niets tegen te zeggen. Want omdat ze jong zijn, voelen ze zich krachtig; willen ze uitgroeien, genieten ze er van hun macht te gevoelen en te gebruiken.

Maar dan komen de ouderen en spreken van „niets kunnen in eigen kracht”; van „niets worden voor God en 't alles van Hem te verwachten.” En dan lijkt wat de Bijbel en wat het reële leven eischt met elkaar in flagranten strijd.

Bij den mensch, zooals hij van nature is, kunnen we tweeërlei zelfvertrouwen onderscheiden: dat wat voortkomt uit het kennen van eigen kracht, en dat wat voortspruit uit het niet-kennen van eigen onmacht en onverstand. De laatste categorie is vaak de meest zelf-bewuste en ook 't moeilijkst te genezen: de verstandige mensch erkent eerder eigen onmacht dan de onverstandige eigen zothed. En wijl degenen, die tot de laatste categorie behooren, vaak niet weten wanneer ze nederlagen lijden of een mal figuur slaan, doen we beter hen verder buiten beschouwing te laten, temeer daar uit je brief blijkt, dat jij niet bij hen behoort.

Wanneer nu God ingrijpt in het leven der zich sterk-voelenden, geschiedt dit zoo, dat ze, door tegenslagen, door nederlagen, door 't zich-geplaatst-zien voor 't onmogelijke, eigen onmacht leeren inzien en hun zelfvertrouwen verliezen.

Pas wanneer ze zoo klein zijn geworden, dat ze leeren bidden: „ik kan niets, Heer, ik heb mijn leven bedorven, neem Gij nu dat leven en vorm het nog zoo, dat het dient tot Uw eer”, zijn ze waar ze komen moeten.

„Dus dan zijn ze geheel geworden tot werktuigen, en laten ze zich leven, willoos en doelloos?”

Neen, dan plaatst God hen opnieuw voor het leven en zegt: „maak er van wat Ik wil, dat gij er

van maken zult. En aanvaard die taak in Mijn kracht.”

En dan durven ze opnieuw het leven aan, doch met God. Dan weten ze, dat ze kunnen, wat Hij van hen vraagt, omdat Hij het vraagt.

En dan keert het zelfvertrouwen terug. Doch nu ontspringt het niet in 't gevoel van eigen kracht, doch nu wortelt het in 't Godsvertrouwen.

En dan wordt de verhouding zoo, dat de mensch werkt en ijvert als kwam het alles op zijn eigen kracht aan. Maar dat hij daarbij 't welslagen verwacht van God alleen.

Als jij dus (om nu tot je brief terug te keeren) het werk, dat je wacht, voelt als de van God je opgelegde taak, dan kan, en als 't goed is dan zal die wetenschap je ook schenken het rustige zelfvertrouwen, dat voor 't goed volbrengen ervan noodig is. Niet, dat er ook dan nog niet eens moeilijke oogenblikken zullen komen. Maar wanneer je werkelijk voelt: ik sta hier niet om mijn eigen wil te doen, of om mij-zelf groot te maken, maar om te probeeren in alle nederigheid Gods wil te volbrengen, en Gods gedachten met mij uit te werken, dan is dit weten de steun, die je staande houdt.

Om één ding moet je echter denken. God schiep ieder mensch met een eigen karakter en een eigen aanleg. En wanneer nu jouw aanleg soms zoo is, dat je neigt tot schuchterheid, dan moet je niet probeeren met een zeker bravoure op te treden en te zeggen: „hier ben ik”. Maar dan moet je je werk in stilheid en nederigheid doen en tevreden wezen met op den achtergrond te blijven. Want alleen wanneer je je houdt binnen de grenzen, die God-zelf door je aanleg, door je omstandigheden, om je heen heeft getrokken, kun je Zijn zegen verwachten. Wil Hij wellicht later die grenzen verwijden, dan zal dit je, wanneer je kinderlijk let op Zijn leiding, ook duidelijk worden.

Ik hoop, dat je nu die twee begrippen: zelfvertrouwen en Godsvertrouwen, niet meer ziet als onvereenigbaar, maar als voortvloeiend het een uit het ander.

Met hartelijke groeten:

J. M. W.—W.

.....

Een blijde blik is zonneshijn,
Die soms het donkerst hart doet gloeien!
Wil toch, waar zooveel tranen vloeien,
Niet zuinig op een glimlach zijn.

TEN KATE.

WIJ EN HET MODERNE LEVEN

't Feit, dat de moderne jonge vrouw haar dag anders besteedt dan de vrouw en 't meisje van vroeger (niet zo veel meer met huiselijken, doch voornamelijk met beroepsarbeid bezig is), brengt vanzelf mee, dat ze ook haar avonduren op een andere manier wenscht door te brengen.

„Als je een ganschen dag op kantoor gezeten heb, wil je er 's avonds wel eens uit.” „Wanneer je daags op 't atelier aldoor heb zitten pikken en stikken, heb je geen zin 's avonds thuis ook nog iets te doen.” „Al de uren van den mooien dag ben je opgesloten in zoo'n rookerige, smokerige fabriek; dan wil je 's avonds wel eens een verzetje.”

Deze en dergelijke uitingen van de werkende vrouw zijn begrijpelijk.

En toch: wat blijft er zoo over van de vroeger zoo hoog geroemde Hollandsche huiselijkheid? En — hoe zullen deze meisjes doen, wanneer ze eens zelf een gezin hebben? Dan is er ook daags de zorgvolle en wel eens eentonige arbeid. Zal moeder er dan ook 's avonds uit willen loopen? En de kinderen dan? Die meenemen, zooals je 't in 't buitenland en ook in onze groote steden al meer ziet?

* * *

De *Katholieke Vrouw*, over deze dingen sprekend, vond er dit op: dat de moeder-zelve thuis ontspanningsavondjes zou organiseeren. Voor een keer gaat dit wel, maar in den regel heeft moeder, ook al mee omdat ze overdag geen hulp van haar dochters heeft, het 's avonds te druk om zich in die uren uitsluitend aan de ontspanning van haar kinderen te wijden.

En dan, als het haar in huis te saai, of te triest is, hoort het jonge meisje maar al te graag het woord van de valsche vrijheid: „'t is toch je eigen vrije tijd, waarmee je mag doen wat je wil?”

Alsof het meisje geen verplichtingen heeft tegenover het gezin, waar ze lid van is; tegenover zichzelf, wat betreft haar later leven!

Wanneer God ons leven zóó had ingericht, dat ieder mensch weer, als Adam, apart en onafhankelijk van den ander werd geschapen, dan, maar ook alleen dan zouden we alleen voor ons-zelf verantwoordelijk zijn. Dan konden we ons milieu zelf kiezen, naar eigen smaak en aanleg. Of we 't er beter om zouden hebben? Ik denk dat ieder jong meisje, dat voor 't eerst smaakt wat haar toch vroeger wel weelde toescheen: alleen te staan in een haar volkomen vreemde omgeving en „baas” te zijn van zichzelf, geneigd zal wezen deze vraag ontkennend te beantwoorden, hoe vreemd dit sommigen, die nooit de proef namen, wellicht zal toeschijnen. Tot op veel later leeftijd blijft dit gevoel ons bij; menschen die op jaren zijn, wanneer ze hun ouders

verliezen, bij wie ze niet eens meer thuis waren, die ze wellicht maar weinig zagen, voelen toch nog hoe anders het wordt, wanneer ze in werkelijkheid „alleen” staan.

Wie nu aanvaardt, dat in het samen mogen gaan als gezinsleden een zegen schuilt, kan niet ontkomen aan 't erkennen van den plicht, dien we als leden van eenzelfde gezin tegenover elkaar hebben. Wanneer haar ouderlijk huis voor het jonge meisje niet anders meer is dan een plaats om te eten of te slapen, dan mankeert er misschien iets aan de huiselijke sfeer, maar in ieder geval mankeert er veel aan haar zelve.

* * *

Er is echter iets anders, iets wat ver boven deze overwegingen uitgaat. Ieder Christenmeisje, dat dit méér dan in naam is, zal dankbaar nazeggen, wat de opstellers van den Heidelberger Catechismus ons eeuwen geleden voorzegen: „Mijn eenige troost, beiden in leven en sterven, is: Dat ik met lichaam en ziel niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus' eigen ben.” Maar wanneer wij van een ander zijn, dan is al dat ge-roep over eigen vrije beschikking in den grond aanmatiging.

Dan geldt de wil van Hem, Wiens eigen wij zijn, op alle terrein van ons leven en mogen wij geen stukje daarvan aan Zijn zeggenschap onttrekken.

Of dit nu beteekent, dat het Christenmeisje haar vrije uren uitsluitend moet besteden aan wat wij gewoon zijn te noemen: den arbeid in Gods Koninkrijk? Volstrekt niet, al is het waar, dat er meisjes zijn die wel méér van haar vrije uren aan dit werk geven konden.

Doch het beteekent wel dit: dat de keuze, die wij gedaan hebben met betrekking tot onze levensrichting ook uitkomen moet in de manier waarop wij onzen vrijen tijd gebruiken. De boog kan niet altijd gespannen zijn; de ontspanning moet echter dienen om straks de spanning weer ongestraft tot het hoogste punt te kunnen opvoeren. Het amusement, dat het moderne leven biedt is daarentegen vaak meer vermoeiend dan ontspannend; men komt des avonds laat thuis, 't hoofd vol allerlei indrukken, inplaats dat men zich uitgerust zou voelen; in 't hart vroeger ongekeerde begeerten naar méér genot, minder gebondenheid; en den volgenden dag is men, als de dagtaak gaat beginnen, eigenlijk te moe om op te staan.

Van plaatsen waar dergelijke „genietingen” worden geboden, moet het Christenmeisje zich verre houden, ook wanneer het „genot” op zichzelf niet zondig is.

J. M. W.—W.

WIJ EN HET MODERNE LEVEN

„Leef je leven — je eigen leven — je eigen!”

Dit is een zin uit een merkwaardig boek (al vind ik het, eerlijk gezegd, bij gedeelten ook wel eens langdradig), dat onder den titel: „Burgerrecht” uit het Engelsch vertaald werd. De oorspronkelijke titel: „This Freedom” is m. i. juister, omdat het niet gaat over een of ander burgerrecht, maar over de vrijheid van de vrouw om haar eigen weg te gaan en haar eigen zaken te doen, ook buitenshuis, ook als ze getrouwd is, evengoed als de man. Misschien kom ik later nog wel eens op dit boek terug.

Nu wil ik alleen een beetje praten over dien éénen zin. Want, niet waar, die is toch een uiting van het moderne leven. Jezelf uitleven. Je eigen leven leven! Je niet laten hinderen door anderen!

Daar zijn er, ik weet het, ook onder de lezeressen van *Meisjesleven*, die in de praktijk die leus toepassen. Misschien onnadenkend, onbewust bijna. Maar toch....

Daar zijn er, voor wie de liefde is *het* leven, het eigen leven. Maar er zijn bezwaren; ze zijn te jong, of er moet nog gestudeerd, of....

Inplaats van redelijk te willen zijn; inplaats van dien wachttijd te gebruiken om zich beter te bekwaamen voor de latere taak, is er niets dan een morren en een uitzeggen van smartelijke gedachten, als had niets en niemand in 't leven van dat jonge meisje eenige beteekenis dan die ééne. Of ze haar ouders verdriet doet; of ze de moeiten van haar moeder verzwaaert door er onnoodig zorg aan toe te voegen, ze denkt er niet aan. Ze denkt eigenlijk alleen aan zichzelf. Als ze meent, dat ze lijdt om den geliefde, lijdt ze nog allermeeft om zichzelf. Omdat het leven haar niet precies dàt geeft en het zóó geeft als zij zou wenschen. En zij wil haar eigen leven leven. Wat gaat de rust en 't geluk van anderen haar aan?

Of — een ander voelt zich thuis niet op haar plaats. Denkt zich te weinig geacht. Meent, dat ze tot grootere dingen in staat zou zijn, wanneer ze kwam in een omgeving waar men haar beter begreep. En als ze haar zin krijgt en in betrekking gaat, onverschillig waar en in welken werkkring, is het gauw weer mis. Eenvoudig omdat ze altijd vervuld is met eigen gewichtigheid en altijd meent, dat anderen daaraan tekort doen.

Of — iemand heeft speciale liefhebberijen; een speciale neiging voor een of ander. En de omstandigheden zijn niet zoo, dat ze er aan voldoen kan. Inplaats van te bedenken, dat God ook dit zoo beschikt heeft, verbreekt ze eigenmachtig en eigenwillig die banden, en gaat haar eigen weg. En velen zullen zeggen: ze heeft gelijk.

't Gaat er maar om, of we ons zelf als middelpunt beschouwen, dan wel of we onszelf zien als klein deeltje van 't geheel. In 't laatste geval krijgen we

oog voor de rechten, voor de wenschen van anderen dan wij-zelf; begrijpen we, dat we niet ons-zelf kunnen uitleven zonder met die anderen in botsing te komen, en dat die anderen evenveel recht hebben van ons te eischen, dat wij opzij zullen gaan, als dat wij van hen ditzelfde verwachten.

* * *

Toch — ook wanneer we zoo ver zijn, is het per slot niets dan een kwestie van macht. En zou alleen kunnen gelden deze vraag: of we sterk genoeg zijn ons leven uit te leven naar eigen aanleg. Indien ja — dan geen angstvallig rekenen met wenschen en belangen van anderen. Indien neen — dan liever op zij gaan en wat schikken en plooiën, om ten slotte toch te komen waar we zijn willen.

Ik behoef niet te zeggen, dat dit niet de Christelijke opvatting van het leven is. Wanneer Jezus bespreekt de kwestie van het de meeste willen zijn, dan geeft Hij als grond voor 't gedrag, dat Hij van Zijn discipelen eischt, dit ééne aan: „Gelijk de Zoon des menschen niet is gekomen om gediend te worden, maar om te dienen, en Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen.”

Wie zich naar Christus noemt, moet in zijn of haar leven plaats inruimen aan het offer. Niet aan het afgedwongen offer alleen. Dat brengen wij allen, omdat het moet; omdat het niet anders kan; omdat ons uit de handen gerukt wordt wat we toch zoo gaarne vasthouden wilden. Neen — maar aan het vrijwillig offer. Aan het offer van ons eigen leven. Voor den Christen, voor de Christin, kan het nooit heeten: leef je eigen leven. Bij hem of haar is er alleen plaats voor dit ééne: leef het leven, dat God je te leven geeft. Leef het op die plaats en in die omstandigheden die Hij in Zijn wijsheid voor u beschikte. Leef het tot Zijn eer.

Dat brengt allerlei moeilijkheden mee. En de allergrootste is wel deze: hoe rijmen we deze twee: het offer van ons leven en de trouw aan onze persoonlijkheid? Sommigen meenen, dat ze niet te rijmen zijn. Dat we moeten kiezen: òf het eene, òf het andere. Maar zij zien mis. Als ze hun Bijbel goed lezen, zullen ze weten, dat ze mis zien. Want ook hierin geldt de Goddelijke levenswet: „Wie zijn leven zal willen behouden, zal het verliezen, maar wie zijn leven verliezen zal om Mijnentwil, die zal het vinden.”

Het is een verblijdend verschijnsel, dat meerderen in onzen tijd iets beginnen te begrijpen van de toepasselijkheid van dit woord, ook op ons vrouwenleven. Laten wij oppassen, dat we niet, door toe te geven aan valsche vrijheidsleuzen, door dezulken beschaamd worden.

J. M. W.—W.

WIJ EN HET MODERNE LEVEN

De naam van de maand boven dit nieuwe nummer herinnert ons als vanzelf aan de vergankelijkheid van al het zijnde.

Weer een jaar verzonken in het niet! Een jaar met zijn verwachtingen en zijn teleurstellingen, zijn slagen en falen, zijn vreugde en smart.

Maar ook — vooral wanneer we jong zijn — is het nieuwe jaar ons gereede aanleiding om opnieuw in onze gedachten te bouwen aan ons toekomsthuis; om het te sieren met al wat we schoon en begeerlijk achten.

Nu, dit nieuwe jaar, zal komen wat we tot nu vergeefs verwachtten.

Nu zullen we kunnen wat ons tot op heden steeds als bij de handen afbrak.

Nu zullen we den tijd, dien we tot heden ons lieten ontglippen, gebruiken om méér en beter te werken, om méér intens te leven; om méér en zilverder te genieten ook.

Want we zijn maar éénmaal jong, en het jaar, dat ons nu weer gegeven is, kunnen we maar éénmaal doorleven.

Maar éénmaal!

Ik weet niet of er wel een woord is, dat zoo vaak gebruikt wordt om te dringen tot toegeven aan meer of minder schuldige neigingen, dan dit.

„Kom, wat hindert het, of je daar nu voor één keer heen gaat? Eén is geen, en je moet toch het leven kennen!”

„Zit nu niet altijd te werken als een monnik; je bent maar éénmaal jong en zóó genieten als nu kun je in later jaren niet meer.”

„Een gelegenheid om dit bij te wonen; om dat te zien, doet zich maar éénmaal voor; als je er dagwerk van maakte zou ik je ook raden: blij liever thuis, maar zoo voor één keer! Je kan er dan over meepraten en behoeft in gezelschap niet als zwijgend lid er bij te zitten. En niemand eischt van je, dat je alles goed vindt. 't Is maar: je moet van de gelegenheid om de wereld te leeren kennen, nu die zich voordoet, gebruik maken.”

't Klinkt alles zoo lokkend en zoo overtuigend. 't Is toch waar, dat je niet mag veroordeelen zonder te weten. En hoe zal je ooit weten wanneer je niet leert kennen?

Maar éénmaal.

Ik weet niet of er wel een woord is, dat zóó vaak, in later dagen, in pijnigende wroeging wordt uitgesproken, als dit: maar éénmaal.

Eénmaal — en daardoor mijn levensgeluk verwoest.

Eénmaal — en daardoor mijn onschuld verloren.

Eénmaal — en daardoor, wanneer ik er allermint aan denk, gedoemd in mijn gedachten op-

nieuw te doorleven het moment, waarvan de herinnering zelfs mijn schoonste uren bederft.

Maar éénmaal — in dat woord schuilt een waarheid, doch die niet mag aanzetten tot een ijdel doordartelen van het oogenblik, dat niet terugkomt, wanneer we ons althans willen noemen naar Hem, Die het leven tot in zijn donkerste diepten heeft doorworsteld.

Of we dan, al onze dagen, dit „maar éénmaal” op onze lippen moeten nemen en in onze harten moeten zien gegrift als een memento mori, dat al onze levensvreugde verdooft nog éér ze 't waagt uit te breken in blijden gloed?

Zóó zou het zijn wanneer op het „maar éénmaal” van dit aardsche leven niet volgde het „daarna” van het leven waarin de heilige vreugde en de aanbiddende dankbaarheid elkander zonder einde vervangen en afwisselen.

Nu is dit „maar éénmaal” ons aansporing om het niet terugkomende zoo te gebruiken, dat we het niet als verloren behoeven te beschouwen.

„Weer een jaar verzonken in het niet,” schreef ik aan 't begin.

Doch zoo is het niet.

Ik had moeten zeggen: weer een hoofdstuk afgeschreven van het boek, waarnaar ook wij persoonlijk, evengoed als de geheele wereld, op het ontzaggelijk oogenblik, als Gods eigen Hand het „einde” schrijft, zullen geoordeeld worden.

Tenzij...

Vóór de oudejaarsavond kwam vierden we Kerstfeest. En wanneer het goed met ons was zagen we toen niet alleen de kribbe, maar zagen we ook het kruis, en het geopende graf. En onze zielen getuigden van het Kindeke in de kribbe: „gestorven om onze zonden, opgewekt om onze rechtvaardigmaking.”

Wanneer het zóó met ons staat is het „maar éénmaal” ons geen spoorslag om het er maar van te nemen zoolang we kunnen; en het stemt ons ook niet tot de moedeloosmakende gedachte, dat we de ééne gelegenheid, die ons geboden wordt, toch zullen verzondigen, ondanks al onze goede voornemens, omdat onze naam „zondaar” is. Doch het „slechts éénmaal” dringt ons tot bidden, dat we het maar eens te doorleven leven zóó zullen gebruiken, in Gods kracht, dat er een eeuwig zalig hiernamaals op volgen kan.

J. M. W.—W

.....

Menigeen denkt dat alleen in bloeiende, goed onderhouden tuinen bloemen te vinden zijn. Neen, op de kaalste rotsen, in de donkerste spleten vindt men ze nog en dat juist maakt de wereld zoo schoon.

WIJ EN HET MODERNE LEVEN

In haar brochure, waarover ik reeds ter andere plaatse in dit blad iets schreef, heeft Mej. Barger het ook over den vrijen omgang die er aan de Universiteit kan zijn tusschen meisjes en jongens.

Nu is deze vrijheid er niet één, die alleen en uitsluitend aan de Universiteit, of ook maar enkel op die onderwijsinrichtingen, waar het systeem van co-educatie wordt toegepast, gevonden wordt. In gansch ons moderne leven is de omgang tusschen de beide sexen vrijer en veelvuldiger geworden. En dat vooral omdat het jonge meisje, nu ze méér op allerlei maatschappelijk terrein optreedt, als vanzelf méér, als gelijke of als ondergeschikte, met mannen in aanraking komt. En, zooals 't meer gaat, nu 't feit eenmaal bestaat begint men over 't al of niet-gewenschte ervan te redeneeren. Dit baat echter niet, want stel al dat men 't algemeen eens werd, de oude toestand was beter (wat echter menigeen, ook onder vooraanstaande christelijke opvoeders, nog niet zoo absoluut toestemt) men zou toch niet tot die oude toestand terug kunnen keeren.

* * *

Of we dan maar met een: „de zaak ligt er eenmaal toe; er is niets tegen te doen,” alles op z'n beloop zullen laten? Neen, dat zou niet wezen volgens de verplichting die het christen-zijn, het leven midden-in de wereld, doch als niet *van* de wereld, ons oplegt.

Wat wij moeten doen is o.i. dit: vragen welke gevaren de jongeren onder ons op dit terrein bedreigen, en trachten zooveel mogelijk aan te geven op welke wijze ze aan die gevaren kunnen ontkomen.

Wat allereerst vaststaat is natuurlijk dit: dat geen enkele omgang geoorloofd is die niet met het gebod Gods inzake kuisheid in den meest volstrekten zin van het woord rekent. Dus geen flirt; geen speculeeren op hartstochten; geen zich indringen in reeds bestaande liefdesverhoudingen en als „vriendin” van den jongen man zich dringen op de plaats, die alleen de verloofde toekomt.

* * *

Een Engelsch predikant zegt, volgens Mej. Barger, hiervan: „ik wil niet zeggen dat een mooie kameraadschappelijke omgang zoo maar gemakkelijk te bereiken zou zijn. Ik zou verwonderd zijn als 't zoo was, want ik ken geen enkel mooi bezit dat gemakkelijk verworven wordt.”

Deze predikant noemt dus die omgang een „mooi” bezit.

Ik geloof, dat ik voor mij geneigd zou zijn den nadruk te leggen op het gevaarlijke van dit bezit, dat in de laatste jaren onder ons bereik is gekomen. En daarom zou ik zeggen: wanneer ge behoort tot

hen, die niet door omstandigheden van studie of beroep als vanzelf komen tot zulk een vriendschap tusschen jongen en meisje, zoek die dan ook niet omdat ge er iets pikants, of iets dat u onderscheidt van de andere meisjes in uw omgeving, in vindt. *Misschien* is vriendschap tusschen een jongen en een meisje bestaanbaar, doch 't gevaar is groot dat bij een van beiden teerdere gevoelens ontstaan, die van de andere zijde niet beantwoord worden, en dan brengt die omgang naast eenig voordeel, als b.v. ruimere blik bij het meisje; ridderlijkheid en een beter begripen van het vrouwelijk wezen bij den jongen man, aan één van beiden wellicht onherstelbaar leed.

Brengt echter je werk en je omgeving mee, dat je mannelijke collega's hebt, ga dan ook geheel als collega met hen om, doch bewaar de vrouwelijke terughouding in toon en manieren, zonder welke het meisje onmogelijk aantrekkelijk kan zijn, tenzij voor een bepaald soort jongelui met wie onze christen-meisjes juist niet in aanraking moeten komen.

* * *

't Is mij gebeurd dat een lezeres mij vroeg, hoe ik dacht over briefwisseling tusschen jonge mannen en jonge vrouwen. Haar ouders keurden het goed dat zij b.v. aan vrienden van haar broers schreef. Ik voor mij vind briefwisseling bijna gevaarlijker dan persoonlijken omgang. Juist gereserveerde naturen uiten zich gewoonlijk in een brief gemakkelijker, omdat ze dan de persoon aan wie ze schrijven niet vóór zich zien en dus eigenlijk alleen voor zichzelf eigen gevoelens neerschrijven. Aan welke eischen zulk een briefwisseling zou moeten voldoen kan ik 't best illustreeren met twee voorbeelden uit boeken, die ik onlangs las. In 't eene zegt de moeder tot haar dochter, die briefwisseling hield met officieren aan het front ('t was een Engelsch boek): „Ik zou die brieven wel graag lezen. Mag ik?” En het meisje antwoordt: „Het zijn privé brieven; ik begrijp niet hoe u er aan denkt, dat ik u zulke brieven zou laten lezen.”

In het andere boek krijgt het meisje, een kind eigenlijk nog, een briefje van een jongen van haar school. Zij zal den volgenden morgen op reis gaan, en dan schrijft hij dat hij met haar zal reizen. „Je Vader en Moeder zouden 't niet goedvinden, als ze 't wisten. . . .” En dan snelt het meisje naar moeder toe en snikt: „o Moeder, 't is zoo erg. En ik dacht nog al dat het een gewone, aardige jongen was!”

Zou in deze twee verschillende uitingen niet het criterium liggen voor den omgang tusschen de twee geslachten? Want wat vader of moeder of de menschen niet weten mogen, zou dat voor God kunnen bestaan?

J. M. W.—W.

WIJ EN HET MODERNE LEVEN

Ditmaal, wanneer ik ga schrijven over het moderne leven, is 't niet om de gevaarlijke, maar niettemin lokkende lichtzijde ervan te doen zien.

Vaak, als ik op deze wijze met u praatte, meende ik te moeten waarschuwen; u op te moeten wekken op uwe hoede te zijn, nu er door allerlei omstandigheden voor het vrouwenleven zooveel verruiming was gekomen. Immers, achter ons ligt een periode, die voor het vrouwenleven van groote beteekenis is geweest. De wereldoorlog moge ook in ons land velen hebben doen lijden; minstens even velen hebben er van geprofitteerd.

Ik weet niet of ge u ervan bewust zijt, dat tot die velen ook de vrouw behoort, vooral de jonge, ongetrouwde, nog voor het leven staande vrouw. Niet in stoffelijken zin natuurlijk, als zouden juist de vrouwen oorlogswinst hebben gemaakt, of van de gemaakte winst het meeste voordeel hebben gehad. Doch in dezen zin, dat tijdens den oorlog, door noodzaak, door gebrek aan mannenkrachten, op maatschappelijk terrein voor de vrouw veel deuren opengingen, die in normale tijden nog lang hermetisch voor haar gesloten zouden zijn gebleven. Af en toe wees ik er te dezer plaatse reeds op, dat dit alles niet als zuivere winst kon beschouwd worden. Doch zonder twijfel was er winst bij.

Nu echter komt de terugslag. Het woord, dat ons, zoolang we er niet zelf mee te doen kregen, alleen als een verre dreiging in de ooren klonk, begint nu zijn invloed uit te oefenen, ook op het vrouwenleven. Ik bedoel het woord „malaise”. En al lijdt de gehuwde vrouw, door vermindering van inkomsten, er niet minder zwaar onder, het duidelijkst merkbaar is die invloed toch weer op het leven van de jonge, in de maatschappij werkende vrouw. Wegen, die wijd voor haar openstonden, worden nu voor haar gesloten; niet in theorie, omdat men ze niet langer voor haar geschikt acht, doch practisch, wijl 't werkelijke leven er een slagboom voor deed neervallen. Teveel arbeidskrachten. Te weinig verdiensten, te weinig orders bij allerlei soorten werkgevers, dus ontslag en inkrimping van personeel.

Hoe zullen we nu tegenover dit alles staan? Mopperend, omdat onze bron van inkomsten minder ruim vloeit, en we ons dus ook minder gemakkelijk bewegen kunnen? Ons iets moeten ontzeggen misschien, waar we ons hart reeds op gezet hadden?

Maar zijn dan *wij* het alleen, die door de moeilijke tijden getroffen worden? Zijn er niet, die door de loonsverlaging (om van ontslag nog maar niet te spreken) veel zwaarder lijden, omdat ze niet alleen hebben te zorgen voor zichzelf, doch ook voor wie hen lief zijn? En is het niet gemakkelijker nog zich zelf iets te ontzeggen; zelf te kort te komen misschien, dan te moeten aanzien, dat wie we lief

hebben dit overkomt, buiten onze schuld en toch doordat wij niet in staat zijn hun te verschaffen wat wij hun gaarne zouden geven?

Of moedeloos, omdat we ons van ganscher harte gaven aan een werk, dat ons lief geworden was, en ons dat nu uit de handen gerukt wordt? Ja, dit is zwaar. Maar is er dan alleen *dit* werk? En ligt er alleen in dat ééne werk een zegen verborgen? Of is het niet zoo dat, wanneer we oprecht begeeren God met onze krachten en gaven te dienen, Hij ook wel wegen voor ons opent? Niet dadelijk misschien, en ook niet steeds op de manier die wij 't liefst zouden willen. God dienen is zichzelf verloochenen. Doch wie eenmaal dat geleerd heeft, ervaart ook dat er op iederen weg dien we met God gaan, een verborgen zegen te vinden is. Natuurlijk zijn voor haar die van het beroep, dat ze kozen, leven moeten, de moeilijkheden het zwaarst. En daarom is, juist in onzen tijd, voorlichting inzake beroepskeuze ook voor jonge meisjes, zoo noodig.

Hoofdzaak is echter, dunkt me, dat ook onze jonge meisjes voelen den ernst van den tijd, waarin ze leven. Een tijd, te zwaar en te moeilijk dan dat we alleen aan ons zelf zouden mogen denken. Ik hoop, dat ze onder de lezeressen van „M. L.” niet zijn, maar ik ken ze helaas wel, die meisjes, die je, als ze een paar jaar van school af zijn, niet meer kent, zoo chic zien ze er uit. Altijd de nieuwste snufjes; rokjes van fluweel, blousjes van zij, lage schoentjes, grijze kousjes. Ondertusschen slooft moeder zich uit, want vader is gewoon werkmán, en de loonen dalen. Maar de dochter heeft alles, ja méér dan ze verdient, voor zichzelfe noodig.

En wanneer men er thuis al goed komen kan, gaan dan niet van alle kanten rondom ons de kreten om hulp op? Zoovele soms tegelijk, dat we geneigd zouden zijn moedeloos bij de pakken neer te gaan zitten en te zuchten: „ik kan toch niet overal helpen, nu doe ik maar niets.”

Als onze jonge vrouwen dit alles kunnen aanzien zonder deernis; als ze voor zichzelf vragen een leven van uitgaan en genieten, van veel plezier en weinig plichten, weet ge wel dat we dan, als volk, naar den afgrond gaan? Want waar moeten dan, in de toekomst, de degelijke, eenvoudige, sobere gezinnen vandaan komen, in wier schoot een nieuw, krachtig, durvend jong geslacht opbloeit?

Nog eens: ik geloof van mijn lezeressen betere dingen. Maar nu alles rondom ons tot ernst stemt, kan ik niet nalaten u erop te wijzen, hoeveel er afhangt van u, die, als jonge meisjes en jonge vrouwen, mee de draagsters der toekomst zijt.

J. M. W.—W.

WIJ EN HET MODERNE LEVEN

Onlangs las ik in „De Proletarische Vrouw” een verhaal over een meisje, dat van school af was en nu haar moeder in de huishouding zou helpen. Haar moeder droeg haar een of ander op en zei: „Je moet dit zus en dat zóó doen.”

Maar het meisje had geen hart voor haar werk; ze scheurde de lakens aan de spijlen van 't ledikant, wanneer ze 't bed moest afhaken, en ze liet de melk overkoken, zoodat de kachel dadelijk weer vuil werd. En ze gaf er niet om of moeder bromde. Maar toen dat meisje zelf getrouwd was, toen zorgde ze wel dat ze niets scheurde en niets vermorste. Want toen was het haar eigen boeltje.

Het verhaaltje diende om duidelijk te maken, waarom medezeggenschap van de arbeiders in de bedrijven wenschelijk is.

Nu hoor ik, dat mijn lezeressen het niet voor dat meisje op zullen nemen. De Heiland zeide eenmaal: „en wanneer gij in eens anders goed niet getrouwd zijt geweest, wie zal u het uwe geven?” Dat gaat regelrecht tegen het hierboven vertelde in.

Maar ik van mijn kant neem het niet voor die moeder on. Als zij, iederen dag weer, beval: „nu moet je dit doen, en nu moet je zóó handelen,” inplaats dat ze haar dochter een eigen taak toevertrouwde, eerst een kleine, later een moeilijker, maar waarvoor deze dan ook verantwoordelijk was, dan verstond ze niet dat zij, als moeder, bij haar kind het verantwoordelijkheidsgevoel behoorde aan te kweken.

En wanneer we zoo, gij van uw kant, ik van de mijne, dit verhaaltje goed doordenken, dan zien we meteen de beide zijden van hét vraagstuk, dat in onzen modernen tijd zeer vaak aan de orde komt, en dat ik daarom ook hier even aan wil roeren. Ik bedoel het vraagstuk van: „het verantwoordelijkheidsgevoel.”

Er wordt gezegd, dat de menschen in onzen tijd dat niet meer kennen. Dat ze alleen werken om het geld, om zelf vooruit te komen: dat ze alleen zien hun gedeelte van de algemeene taak en niet begrijpen hoe ze voor het geheel mee verantwoordelijk zijn.

En als dan gevraagd wordt, hoe dit zoo gekomen is, wordt er gewezen op de fabrieken, waar een werkman soms z'n heele leven niet anders doet dan een bepaald onderdeel vervaardigen, en nooit eens zelf dat onderdeel kan en mag invoegen in den bouw van het geheel. Er wordt gewezen op de kantoren, waar zooveel werkzaamheden verricht moeten worden, die den werkzamen geest van een mensch geen voldoening schenken; er wordt teruggezien naar den tijd, toen iedere knecht kans had

baas te worden, terwijl nu de knecht knecht blijft.

En in dit alles is veel waars. Wie zelf, uit onderdeelen, het geheel opbouwt voelt zich veel meer aansprakelijk voor het goed functioneeren van ieder onderdeel dan wie nooit iets meer en iets anders ziet dan die onderdeelen. Wie optelt en aftrekt, of copiëert en typt, zonder te doorzien van hoeveel gewicht het feillooze van zijn of haar arbeid is voor het welslagen van het geheel, loopt licht gevaar sleurwerk te gaan leveren. En wie weet, het nooit verder te zullen brengen dan ondergeschikte, denkt al gauw: „als ik maar zoo werk, dat ik mijn betrekking houd, is 't al lang goed.”

En toch is zulk een redeneering foutief. Allereerst vanaf christelijk standpunt. Maar ook uit praktisch oogpunt, omdat ook hier geldt wat Jezus in de gelijkenis zei: „wie heeft, dien zal gegeven worden.” Omdat hij getrouwd was in 't beheeren van het hem toevertrouwde.

Want meent ge nu heusch dat het bovenbedoelde meisje, toen ze eenmaal haar eigen huishoudentje had, geen moeite moest doen om uit den sleurgang van: slordig werken en niet nadenken, uit te komen? Dat ze niet nog vaak iets gescheurd en iets vermorst heeft, en dan tot haar eigen schade? Want slechte gewoonten leert men niet maar zoo ineens weer af.

En nu ging het in 't verhaaltje over een moeder en een dochter. Maar neem nu eens een andere verhouding, die van mevrouw en dienstbode. Er zijn mevrouwen, die doen als bovengenoemde moeder, ze beginnen iederen dag weer met te zeggen: „nu dit, nu dat”, en laten haar ondergeschikten nooit tot zelfstandigheid komen. Wanneer ge, vanaf uw standpunt als jong meisje, dit afkeurt, hebt ge gelijk. Wie verantwoordelijkheidsgevoel wil aankweken, moet het ook aandurven de verantwoordelijkheid voor een bepaalde taak op de schouders van de ondergeschikte, van de dochter, of van wie dan ook te leggen.

Evenzoo staat de zaak in het vereenigingsleven. Als het bestuur van een meisjesvereeniging, of van een club, wil, dat de leden meelevend, moet het haar daartoe ook de gelegenheid geven.

Maar dan komt de vraag tot de gediensstige, tot de dochter, tot het vereenigingslid: „gevoelt ge nu ook uw verantwoordelijkheid?” Het kan helaas, niet gezegd worden dat dit, zelfs bij christenmeisjes, altijd zoo is. In 't gezinsleven, op kantoor, in allerlei bedrijven zijn er nog tevelen, die al tevreden zijn wanneer 't werk zoo'n gangetje gaat en ze haar betrekking maar houden. Haar eigenlijke leven begint pas als 't werk afgevoopen is.

(Wordt vervolgd.)

J. M. W.—W.

WIJ EN HET MODERNE LEVEN

Onlangs werd mij een catalogus thuis gestuurd van een groote zaak in Amsterdam. Een Nederlandsche zaak dus. Maar de dames, die er in voorkwamen (natuurlijk was het niet om die dames, doch om de japonnen en mantels te doen) die dames dan zagen er al heel on-Hollandsch uit. Zooals alle dames en kinderen uit de modeplaten er tegenwoordig, een enkele uitzondering daargelaten, niet alleen on-Nederlandsch uitzien, maar zelfs in 't geheel niet een West-Europeesch type vertoonen. Want we doen nu alles op zijn Egyptisch, dank zij het graf van den zooveel duizend jaren geleden gestorven, Toeth-Ank-Amen. Een man, waaraan de West-Europeesche beschaving voor zoover ik zien kan, bitter weinig te danken heeft. En omdat de oude Egyptenaren, te oordeelen naar de plaatjes, die de naamak-Egyptische dames vertoonen, slank en mager het ideaal vonden, en met uitgerekte halzen liepen (van dit laatste spreekt ook een der profeten) daarom zijn wij Nederlandsche vrouwen en meisjes, op wie van ouds het kenmerk „rond en mollig” eerder werd toegepast dan „dun en mager”, gedwongen ons tot een streepje te laten reduceeren, zooals ik het onlangs zag uitgedrukt, en verplicht ons haar, al is het nog zoo Friesch-blond, tenminste op z'n Egyptisch te kappen, willen we, al is 't maar uit de verte, met de mode mee kunnen doen.

Nu zouden we alleen de belachelijke zijde van dit alles kunnen zien, om dan met een schouderophalen onzen eigen weg te gaan, wanneer wat de mode hier doet niet was een zeer wezenlijk bestanddeel van wat gansch het moderne leven meer en meer als ideaal stelt: vervlakking, straks wegwissching der grenzen. En dan spreekt er uit dit zich-gretig-werpen op het nieuwe, liefst het vreemde, het bizarre, in dit geval het Egyptische, een zekere moeheid, een zekere onvoldaanheid met het heden, met de hedendaagsche cultuur, een teleurgesteld zijn over wat die cultuur ons bracht, welke moeheid en onvoldaanheid we niet over 't hoofd mogen zien, willen we onzen tijd en onze eigen plaats en plicht in dien tijd tenminste eenigszins kennen.

Er zijn meisjes, die klakkeloos aannemen en overnemen wat de mode en wat hetgeen men noemt „de goede toon” (wat iets anders is dan innerlijke, echte beschaving) voorschrijven. Vandaag Egyptisch, morgen misschien Russisch, straks Japansch, als het tusschen Amerika en Japan eens wat al te veel gaat spannen, en dit land, waarvan het gele gevaar ons dreigt, dus in 't centrum der belangstelling komt te staan. Maar als je bij zulke meisjes zoekt naar de eigen persoonlijkheid, die zich achter en onder dat omgehangen vreemde moois verschuilt, dan vind je... niets. Ze zijn zoo gewoon geraakt

zich te laten leiden, mooi te vinden wat „men” mooi vindt; te dweepen met de slanke lijn of wat op het oogenblik aan de orde moge zijn, dat ze geheel verleerd hebben zelf te oordeelen. Als zulke meisjes dan later trouwen, en ze krijgen kinderen om op te voeden, wat hebben ze dan aan die kinderen te geven?

Wat is er als burgeressen van Nederland van zulke meisjes te maken? Aankweeken van de echt oud-Hollandsche deugden: eenvoud en degelijkheid? Maar die zijn immers in 't geheel niet in de mode? Versterking van den nationalen geest? Maar een nieuw Engelsch romannetje (is niet de Engelsche roman-litteratuur op 't oogenblik de gewilde?) is on-eindig veel interessanter dan een Nederlandsch boek!

Onlangs werd in een andere periodiek gewezen op het gevaar dat er ligt in het al maar vertalen en uitgeven van buitenlandsche boeken, ook door christelijke uitgevers.

Omdat ook het christendom in ieder land een eigen karakter draagt, en we nu zoo ongemerkt gewoon raken aan zeden en gewoonten, die zich minder-goed aan onzen landaard aanpassen. En hierin is ongetwijfeld veel waars. Natuurlijk zijn er ook onder de buitenlandsche boeken, die een waardevol bezit vormen en die we niet gaarne zouden willen missen. En wanneer men die niet in het oorspronkelijke kan lezen is het prettig, wanneer ze in goede vertaling te verkrijgen zijn. Hoewel ik ieder, die vreemde talen machtig is, toch aanraad een boek liever in het oorspronkelijke te lezen. Ook wil ik met het bovenstaande volstrekt niet zeggen, dat we het nationalisme in zijn slechte, bekrompen vorm moeten aankweeken. Maar wel moeten we er ons van bewust zijn, ook als vrouwen en meisjes, dat God ons niet zonder bedoeling als Nederlandsche geboren deed worden; dat ook ons volk, evenals ieder volk, een bepaalde taak te volbrengen heeft, en dat *wij* ook hieraan moeten meewerken. Doch dat we dit niet zullen kunnen als we ons zonder nadenken laten regeeren door wat buitenlandsche mode en buitenlandsch fatsoen ons opleggen. De Nederlandsche geest te bewaren en aan te kweeken in zeden en gewoonten, is dit niet een schoone roeping voor de vrouw? Maar laten we dan niet vergeten: bij de oud-Hollandsche geest behoort de oud-Hollandsche vroomheid. Want zonder de godsdienst der vaderen is Nederland niet het land der vaderen meer.

J. M. W.—W.

N.B. Bij vergissing stond onder het vorige artikel: „Wordt vervolgd”.

WIJ EN HET MODERNE LEVEN

Wat ik me ook voorgenomen mocht hebben, zeker niet om deze reeks te eindigen, althans voorloopig, met een praatje over het tooneel. Maar het leven is sterker dan wij, en daar nu juist in dezen tijd het al of niet brengen van het tooneelspel binnen de grenzen van het ons geoorloofde, de gemoederen van een groot deel onzer menschen in beweging brengt, meende ik toch goed te doen er hier het een en ander over te zeggen.

Vooraf verzoek ik mijn lezeressen zich dit eene goed, deugdelijk in te prenten: niet over een bepaald feit wensch ik me uit te laten. Want om over de daden van een mensch, of een groep menschen, een zuiver oordeel te kunnen vellen, moet men althans iets van die menschen en van hun bewegredenen weten. En dat doe ik in dit geval niet.

Echter: toen ik jong was verkeerde ik voor mijn lessen in gezelschap van meisjes uit andere kringen, die dientengevolge een anderen kijk op het leven hadden. En dan kwam zeer stellig en zeker in het speel-seizoen van de een of van de ander de vraag: „Ga je vanavond ook naar de comédie?” En wanneer ik dan betuigde, nooit te gaan, volgde, niet steeds ten genoegte van onze leerars, die graag de sfeer van neutraliteit bewaarde, een gesprek over het al of niet wenschelijke en toelaatbare en opvoedende van tooneelbezoek.

Ik heb reden aan te nemen, dat dit in onzen tijd nog 't geval is, wanneer meisjes uit verschillende godsdienstige kringen samen zijn. Voor het ééne gedeelte is het zóó een vanzelsheid tooneelspel te waardeeren; voor het andere is het, wat althans de meerderheid betreft, even vanzelfsprekend, dat ze de comédie mijden, en dus wordt het conflict geboren.

Dan is er nog iets. In verband met het tooneel wordt ook nu weer, van verschillende zijden, de samenspraak genoemd, zooals die ook nu nog, al is 't in mindere mate dan vroeger, op feestjes van jongens- of meisjesverenigingen wordt opgevoerd. En het valt niet te ontkennen, dat het verband er is, al weet ik, zonder ook maar één tooneelspeler te kennen, zeer zeker, dat de echte acteur voor wat op onze feestjes geboden wordt, niet meer dan een minachtend schouderophalen zou over hebben.

Nu moeten we hier echter niet overdrijven. Het gevaarlijke van het echte tooneelspel van den beroepsspeler zit hierin, dat hij zoo dikwijls zich moet inleven in een andere persoonlijkheid, tot hij ten slotte zichzelf verloren heeft. Straks zal ik tot slot een paar aanhalingen geven uit een roman, die niet behoort tot de Christelijke kunst, en die toch over het tooneel dingen zegt, welke merkwaardig met onze opvatting overeenstemmen.

Eerst wil ik echter nog dit zeggen: Wanneer

iemand de gave van nabootsen heeft, alleen in zoverre, dat hij of zij gemakkelijk eens anders uiterlijke eigenaardigheden kan nadoen: zijn spraak, z'n manier van gaan, een bepaalde gewoonte, dan is dit een gevaarlijk bezit, wijl deze gave er gemakkelijk toe leidt den medemensch bespottelijk te maken.

Het zich-kunnen-verplaatsen in eens anders gevoelens en aandoeningen, dat mede noodzakelijk is om goed tooneelspel te geven, is echter niet een gevaar, maar een aan te kweeken aanleg, wijl het gemakkelijk zich kunnen indenken van eens anders persoonlijkheid voert tot een beter begripen en zuiverder waardeeren van den ander. Deze gave behoeft de schrijver of schrijfster even goed als de tooneelspeler.

Het gevaarlijke van het tooneel als zoodanig, van het moderne tooneel bovenal, zit m. i. in het uitoefenen van het tooneelspel als *beroep*; in het samenspel met anderen, waardoor men er toe gebracht wordt tot die andere woorden te spreken, die andere met gebaren te benaderen, die der ziel in waarheid vreemd zijn en die op zichzelf gevaar kunnen meebrengen; en in het feit, dat het tooneel alleen bestaan kan door de gunst van het publiek, omdat dit groote publiek, door alle tijden heen, meer voelt voor sensatiestukken dan voor echte kunst.

Voor al deze drie geeft het boek, dat ik zooveen reeds even aanduidde: „Het huis der Vreugden”, door Jo van Ammers-Küller, een zeer duidelijke aanwijzing. De ruimte laat me niet toe, den gang van het verhaal hier ook maar in 't kort weer te geven. Mochten er echter onder de lezeressen zijn, die iets voelen voor een poging om het tooneel, zij het dan het ideëele tooneel, zooals Lukas Veraart, een der personen uit dit boek, dat wilde, in onze kringen in te burgeren dan raad ik haar: lees dit boek. Van wat ik als eerste bezwaar noemde, spreekt het heele boek. Een enkele aanhaling om hier het tweede aan te toonen: als Jenny, de hoofdpersone, op een avond het gezelschap van Manders, met wien ze in de provincie speelde, ontvlucht is, zegt ze tot Margaretha Schepp, die het verhaal vertelt: „Overdag, als ik hem op de repetitie zag, of met hem in den trein zat, dan zag ik hem meedoogenloos scherp en precies zooals hij is. Maar 's avonds, — 's avonds laat... als we samen gespeeld hadden in dat stuk, waarin hij de ideale minnaar is, dan was het of ik den man van het stuk en den man van de werkelijkheid niet meer scheiden kon... of dat gevoel van Josette, waarin ik den geheelen avond geleefd had, mijn eigen gevoel geworden was...”

En van het laatste wat ik noemde, spreekt de ontgoocheling van Veraart, zooals het boek die beschrijft.

J. M. W.—W.